

KADERNOTITIE AFVALBELEID FASE 2;
MANAGEMENTRAPPORTAGE

Gemeente Helmond

KADERNOTITIE AFVALBELEID FASE 2;
MANAGEMENTRAPPORTAGE

Gemeente Helmond

20-08-2020

JMA

Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist

T. 030 699 15 99 - info@jma.nl

www.jma.nl

Bestuurlijke samenvatting

In 2014 is de Kadernotitie Afvalbeleid 2014-2022 door de Raad vastgesteld. Hierin zijn de ambities van het afvalbeleid in Helmond vastgelegd tegen de toen geldende landelijke ontwikkelingen. Inmiddels zijn de landelijke doelstellingen flink aangescherpt. Het streven is een circulaire economie met meer grondstoffen en hergebruik en minder restafval. Hiervoor is door de Rijksoverheid het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) gestart. De doelstelling is minstens 75% afvalscheiding in 2020 en uiteindelijk nauwelijks tot geen restafval meer in 2050. Van gemeenten wordt verwacht daar mede invulling aan te geven voor het huishoudelijke afval.

De gemeente heeft conform de intentie van de Kadernotitie Afvalbeleid Helmond 2014-2022 goede stappen gezet en een aantal ambities ook gerealiseerd. Het effect hiervan, een beter scheidingsgedrag van de inwoners, is bereikt voor de fracties waarop direct ingegrepen is in fase 1. Grote effecten op overige fracties en op het totaalaanbod van het restafval blijven voornamelijk echter beperkt. Een Helmonder boodt in 2018 gemiddeld 245 kilo restafval aan (grof en fijn restafval tezamen). De VANG-doelstelling geeft aan in 2020 nog maar 100 kilo restafval per inwoner per jaar aangeboden mag worden. Vele vergelijkbare gemeenten halen dat niet, maar doen het wel beter dan Helmond. Ten opzichte van het gemiddelde uit vergelijkbare gemeenten produceert een inwoner uit Helmond +61 kilo per inwoner meer restafval. Ook de gescheiden ingezamelde grondstoffen vallen lager uit dan gemiddeld.

Door deze inzamelresultaten blijft het scheidingspercentage achter op het doel en het gemiddelde van soortgelijke gemeenten. De mate van afvalscheiding komt in 2019 uit op 51%, ten opzichte van 65% gemiddeld. Het behalen van de VANG-doelstelling van 75% ligt voor de gemeente Helmond en veel andere gemeenten nog niet binnen bereik met het huidige beleid. Hiervoor is een trendbreuk noodzakelijk.

Er zijn verschillende opties onderzocht. De inzamelstrategie ten aanzien van restafval is een zeer belangrijke daarbij. Immers als het aanbieden van ongescheiden restafval niet gewijzigd wordt, zal een trendbreuk ook niet plaatsvinden. Van alle mogelijke en beschouwde opties blijkt dat de invoering van diftar het meeste effect sorteert, al of niet in combinatie met een serviceverlaging voor de frequentie voor het ophalen van restafval. Met alleen diftar wordt ook niet het gewenste doel bereikt, maar het is een eerste forse stap in de goede richting. Uiteindelijk moeten de inwoners het restafval gaan scheiden. Er zal dus ook sterk ingezet worden op communicatie. Uit de bewonersonderzoeken blijkt hier ook behoefte aan. Inwoners willen wel meewerken, maar de gemeente zal de regie moeten voeren. De aandacht voor de grondstoffen moet vooral gericht worden op een verbeterde GFT inzameling, ook bij de hoogbouw. Hierin blijkt nog veel winst te behalen. En tot slot is er meer aandacht nodig voor de milieustraat, waar grof afval nog te gemakkelijk ongescheiden kan worden aangeboden.

Het gehele pakket aan maatregelen voor fase 2 van het afvalbeleid is in dit rapport verder onderbouwd en ziet er samengevat als volgt uit:

Fig.: Voorstel voor de te nemen maatregelen in fase 2

Maatregel	Effect Scheidings% en aanbod restafval	Effect Kosten €/jaar (tov. geen maatregel)	Effect Service (waardering)
Verhogen communicatieve inzet (par. 5.2)	? %; ? kg/inw*	Meegenomen in Diftar	+++
Diftar als inzamelstrategie (par. 5.3)+	68%; 152 kg/inw	-7,40 €/hh/j tot -9 €/hh/j	+/-
+GFT inzameling verbeteren (par. 5.5)	71%; 135 kg/inw	+ 6 €/hh/j	+
+Inzet GRIP-wagen en afvalcoach (par. 5.7)	? %; ? kg/inw*	Meegenomen in Diftar	+++
+Optimalisatie van de milieustraat (par. 5.8)	Meegenomen in Diftar	Reeds ingezet	-

+hierbij moet gedacht worden aan een tarief van 4 tot 6€ per lediging van de restafval container in combinatie met een lager vast tarief voor de afvalstoffenheffing. De tariefstelling dient in zijn geheel kostendekkend te zijn en komt later aan de orde.

**het effect is onvoorspelbaar, maar uiteindelijk helpen inzamelvarianten niet meer en moeten de bewoners het gaan doen. Middels deze maatregelen wordt daar doorlopend op ingezet.*

Uit de tabel volgt dat de maatregelen zullen leiden tot minimaal 71% scheidingsrendement en 135 kg/inw restafval. Hierbij is er een direct effect van Diftar te verwachten in het jaar van invoering, en een meer geleidelijk groei effect in de daarop volgende jaren voor de overige maatregelen. De effecten op de afvalstoffenheffing zijn met uitzondering van de maatregelen ter verbetering van de GFT inzameling meegenomen in de Diftar berekening. Gezamenlijk zullen zij resulteren in een zeer beperkt effect (-1,40 €/hh/j) ten opzichte van een o-variant, waarin geen maatregelen worden genomen. Er kan dus gesteld worden dat de maatregelen voor fase 2 kostenneutraal kunnen worden ingevoerd.

Om de doelstelling in 2025 te halen zullen de inwoners beter moeten gaan scheiden dan in de tabel aangenomen is. Het gedrag is onvoorspelbaar, maar met de keuze voor Diftar, de voorgestelde communicatieve maatregelen en de inzet van een GRIP wagen met afvalcoach mag ervan worden uitgegaan dat er een voldoende positief effect zal zijn. Ook heeft de gemeente nog verdergaande opties voor een vervolgfase (fase 3 van het afvalbeleid) achter de hand mocht dit nodig zijn. De belangrijkste hiervan is de mogelijkheid om de frequentie van inzameling van restafval te verlagen naar een maal per drie of vier weken, als inwoners eenmaal gewend zijn aan het nieuwe systeem. Deze opties worden in hoofdstuk 6 besproken.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
2.	Beleidskaders	7
2.1	Korte samenvatting van het Nederlandse beleid	7
2.2	VANG-huishoudelijk afval	7
2.3	Ambities Kadernotities Afvalbeleid Helmond 2014-2022	7
3.	Inventarisatie en evaluatie	8
3.1	Dienstverlening	8
3.1.1.	<i>Inzamelmiddelen en inzamelwijzen</i>	8
3.2	Milieu	9
3.3	Kosten	10
3.4	Realisatie Ambities Kadernotities Afvalbeleid Helmond 2014-2022	11
3.5	Conclusie	13
4.	Bewonersonderzoeken	15
4.1	Huidige afvalinzameling en afvalscheiding	15
4.2	Afvaldoelstelling	15
4.3	Verbeterpunten	16
4.4	Service restafval en afvalstoffenheffing	16
4.5	Informatie over afvalscheiding en inzameling	17
4.6	Illegale afvaldumpingen	17
4.7	Conclusie	18
5.	Maatregelen voor Fase 2	19
5.1	Doelstellingen fase 2	19
5.2	Verhogen communicatieve inzet	20
5.3	Keuze van strategie om restafval aanbod te ontmoedigen	20
5.4	Effect Diftar op aanbod van grondstofstromen	22
5.5	Gescheiden inzamelen GFT in de hoogbouw	23
5.6	Verhogen inzamelrequentie GFT in de zomermaanden	24
5.7	Inzet Afvalcoach, incl. GRIP-wagen	24
5.8	Invoering progressief en strenger toezicht op de Milieustraat	25
5.8.1	Invoering progressief tarief	26
5.8.2	Verscherpt toezicht op de milieustraat	26
5.9	Samenvatting van de voorgestelde maatregelen	26
6.	Doorkijk naar Fase 3	28
6.1	Verlaging frequentie inzameling restafval	28
6.2	Uitbreiden inzamelvoorzieningen grondstoffen	28
6.3	Maatregelen in kader van inzameling PMD	28
6.4	Optimaliseren aanbodlocaties	30

1. Inleiding

In 2014 is de Kadernotitie Afvalbeleid 2014-2022 door de Raad vastgesteld. Hierin zijn de ambities van het afvalbeleid in Helmond vastgesteld tegen de toen geldende landelijke ontwikkelingen. Inmiddels zijn de landelijke doelstellingen flink aangescherpt. Het streven is een circulaire economie met meer grondstoffen en hergebruik en minder restafval. De gemeente Helmond wil aan de landelijke doelstellingen, en de gestelde ambities in de Kadernota voldoen.

De afgelopen jaren is Fase 1 van het beleid uitgevoerd. De service voor te scheiden stromen is tijdens die fase geoptimaliseerd. Het gaat om de stromen glasverpakkingen, plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD), oud papier en karton (OPK) en textiel. . Nu Fase 1 vrijwel is afgerond, wordt het tijd voor de uitwerking van Fase 2. De afvalstromen groente, fruit en tuinafval (GFT), klein chemisch afval (KCA), restafval en de aanpak van de milieustraat komen in deze fase onder de aandacht.

Dit rapport geeft een inventarisatie en evaluatie van het afvalbeleid, en onderbouwt de mogelijkheden voor de komende jaren. De mening van inwoners over het huidige en toekomstige afvalbeleid is via het bewonerspanel en de vragenlijst van De Loop gepeild en de uitkomst ervan is meegenomen in de evaluatie (zie hoofdstuk 5). Voorafgaande hieraan worden de Europese en landelijke beleidskaders aangehaald, alsook de ambities uit de Kadernotitie Afvalbeleid 2014-2022, zodat het speelveld van het gemeentelijk afvalbeleid duidelijk is.

Dit rapport is de uitgebreide projectrapportage, bestemd voor de projectgroep. Het rapport wordt samengevat in een korte managementrapportage, welke bestemd is voor de gemeenteraad.

Effect corona-virus

De corona-crisis heeft de afgelopen maanden effect gehad op de afvalinzameling in Nederland. Vanaf maart is een flinke toename van huishoudelijk afval waar te nemen (tussen de 25 en 30%). De resultaten en effecten van reeds ingezette maatregelen, die in dit rapport nader belicht worden, worden dan ook slechts tot en met februari 2020 meegenomen. De maanden daarna zijn dusdanig afwijkend en onrepresentatief dat ze een vertekend beeld van de werkelijkheid geven en daarmee geen goede basis kunnen bieden voor toekomstig beleid.

2. Beleidskaders

Het Europees beleid stelt de kaders waaraan het afvalbeleid in de landen van de Europese Unie moeten voldoen. Het Europees beleid streeft naar een circulaire economie. Europa beschikt in beperkte mate over grondstoffen en wil daarvoor niet afhankelijk zijn van anderen op lange termijn. Het Europees beleid wordt overgenomen in het landelijk afvalbeleid en door de gemeenten overgenomen in het eigen beleid voor afvalbeheer. In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting van het landelijk beleid gegeven, met de op dit moment relevante actuele onderwerpen. Ook wordt een samenvatting gegeven van de gestelde ambities in de Kadernotitie Afvalbeleid 2014-2022 van gemeente Helmond.

2.1 Korte samenvatting van het Nederlandse beleid

De Europese afvalwetgeving is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de vorm van de Wet milieubeheer (Wm) en het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP₃). De Wet milieubeheer verplicht de gemeenten zorg te dragen voor afvalinzameling en -verwijdering voor huishoudens. Deze zorgplicht kent zijn oorsprong in het beschermen van de volksgezondheid.

In het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) wordt vastgelegd hoe we in Nederland met huishoudelijk en bedrijfsafval omgaan. LAP₃, het derde Landelijk Afvalbeheerplan, heeft een looptijd van 2017 tot en met 2029. Overheden zijn wettelijk verplicht om, bij al hun besluiten die het afvalbeheer raken, rekening te houden met het LAP. In LAP₃ is de verwachting vastgelegd dat de hoeveelheid huishoudelijk restafval zal afnemen tot gemiddeld 30 kg/inwoner in 2025.

De Rijksoverheid heeft in het programma 'Nederland Circulair in 2050' uitgesproken dat in 2050 grondstoffen efficiënt worden ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. LAP₃ vervult een functie als instrument bij de transitie naar een circulaire economie. Een meer uitgebreide samenvatting van het landelijke beleid is terug te vinden in de Projectrapportage.

2.2 VANG-huishoudelijk afval

Om de doelen van het programma 'Nederland Circulair in 2050' te halen, moet het huishoudelijk afval beter worden gescheiden. De ambitie is om afval zoveel als mogelijk te voorkomen en dat wat toch wordt aangeleverd zo goed mogelijk te scheiden. De doelstelling is minstens 75% afvalscheiding in 2020 en uiteindelijk nauwelijks tot geen restafval meer in 2050. In het uitvoeringsprogramma VANG huishoudelijk afval is verder uitgewerkt hoe deze doelstelling wordt bereikt. Dit programma bestaat uit een breed scala aan activiteiten waarop wordt ingezet. Zowel preventie, als afvalscheiding en recycling krijgen de aandacht.

2.3 Ambities Kadernotities Afvalbeleid Helmond 2014-2022

Het beleidsplan van Helmond is tot stand gekomen in 2013, voorafgaand aan de aanscherping van de landelijke doelstellingen zoals ze nu vastliggen in het VANG-programma en het LAP. Het beleid is tussentijds niet aangepast en dus nog steeds van kracht. De ambities uit de Kadernotitie Afvalbeleid 2014-2022 worden in bijlage 2 van de Projectrapportage samengevat.

3. Inventarisatie en evaluatie

De inrichting van het inzamelsysteem (de dienstverlening voor inwoners) bepaalt voor het grootste gedeelte de inzamelprestaties (milieurendement en kosten). In dit hoofdstuk wordt een samenvatting van de prestaties van de gemeente Helmond gegeven aan de hand van deze drie samenhangende aspecten: dienstverlening, milieurendement en kosten. Aansluitend worden de doelstellingen van het afvalbeleid in Fase 1 geëvalueerd en wordt dit hoofdstuk afgesloten met enkele conclusies.

3.1 Dienstverlening

3.1.1. Inzamelmiddelen en inzamelwijzen

De inzamelmiddelen die inwoners tot hun beschikking hebben en de wijze van inzameling, wordt in onderstaande figuur gepresenteerd.

Tabel 3.1 Huidige inzamelwijze in Helmond

	Laagbouw	Hoogbouw
Restafval	Minicontainers met een chip. In de basis krijgt ieder huishouden een 140 ltr. Een 240 ltr. is mogelijk. Tweewekelijkse inzameling (26x/jaar).	Onder- en bovengrondse verzamelcontainers met toegangscontrole / sleutels.
GFT-afval	Minicontainers. In de basis krijgt ieder huishouden een 140 ltr. Een 240 ltr. is mogelijk. Tweewekelijkse inzameling (26x/jaar).	GFT-scheiding op aanvraag met minicontainers. Turf- en Pechhoeve maken hier gebruik van. Geen actieve stimulans
PMD	Zakken. Tweewekelijkse inzameling (26x/jaar).	Zoveel mogelijk met verzamelcontainers. Indien hiertoe geen ruimte is d.m.v. zakken.
Oud papier en karton	Minicontainers, 140 ltr. of 240 ltr. Een minicontainer is niet verplicht. Maandelijks inzameling (12x/jaar). Aantal brenglocaties bij verenigingen.	Onder- en bovengrondse verzamelcontainers en aantal brenglocaties bij verenigingen.
Glas	66 Verzamelcontainers verdeeld over 33 locaties.	
Textiel	65 Verzamelcontainers verdeeld over 48 locaties.	
Grof huishoudelijk afval	Brengen naar milieustraat (max. 2 m ³ per keer, er zijn gratis en betaalde stromen), of ophalen op afroep (via Kringloop) tegen betaling van min. € 61,-.	

Communicatie over afval

Via de gemeentelijke website en de afvalapp kunnen inwoners informatie krijgen over hoe zij hun huishoudelijk afval kunnen aanbieden en op welke locaties dat kan, alsook over de afvalstoffenheffing. De AfvalApp is ontworpen om inwoners meer inzicht te geven ten aanzien van de afvalinzameling en het gebruik van de App wordt doorgaand gepromoot.

Jaarlijks (1 á 2 keer per jaar) communiceert de gemeente over een aantal onderwerpen rondom de afvalinzameling, middels haar standaard kanalen. De standaardkanalen bestaan hierbij uit nieuwsberichten op

de eigen website, berichten op sociale media, persberichten, posters op borden in de buitenruimte en/of communicatiemateriaal op de inzamelvoertuigen van BLINK.

3.2 Milieu

Voor de milieuprestaties van gemeente Helmond is gekeken naar de inzamelhoeveelheden van alle huishoudelijke afvalstromen en de samenstelling van het restafval. Tezamen bepalen zij de scheidingsresultaten voor de gemeente. De resultaten van gemeente Helmond worden naast die van vergelijkbare gemeenten gelegd (op basis van hoogbouwklasse) om een compleet beeld te genereren.

Inzamelresultaten

In de onderstaande tabel worden de inzamelresultaten van de gemeente Helmond vergeleken met de inzamelresultaten van gemeenten met dezelfde hoogbouwklasse.

Tabel 3.2 Ingezamelde hoeveelheid per afvalstroom in gemeente Helmond (in kg/inw gemiddeld), cijfers 2019

2019 Afvalstroom (kg/inw.)	Gemeente Helmond	Benchmark hoogbouwklasse C*	Verskil Helmond-benchm.	Vang-doelstelling 2020
Ongescheiden restafval (fijn) ¹	180	162	+18	
Ongescheiden restafval (grof)	65	22	+43	
Totaal restafval	245	184	+61	100
Gescheiden grondstoffen	250	344	-94	
Totaal huishoudelijk afval	495	528	-33	
Mate van afvalscheiding**	51%	65%	-15%	75%

*Alle gemeenten uit hoogbouwklasse C (20-29% hoogbouw) die deel hebben genomen aan de Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2018.

**Het scheidingspercentage wordt berekend uit de verhouding van grondstoffen/totaal huishoudelijk afval. Het VANG-doel is 75% in 2020.

Uit de tabel blijkt dat een Helmonder in 2018 gemiddeld 245 kilo restafval aanbiedt (grof en fijn restafval tezamen). De VANG-doelstelling geeft aan in 2020 nog maar 100 kilo restafval per inwoner per jaar aangeboden mag worden. Vele gemeenten uit de klasse C halen dat niet, maar doen het wel beter dan Helmond. Ten opzichte van het gemiddelde uit vergelijkbare gemeenten produceert een inwoner uit Helmond +61 kilo meer restafval. Ook de gescheiden ingezamelde grondstoffen vallen lager uit dan gemiddeld.

Door deze inzamelresultaten blijft het scheidingspercentage achter op het doel en het gemiddelde van soortgelijke gemeenten. De mate van afvalscheiding komt in 2019 uit op 51%, ten opzichte van 65% gemiddeld. Het behalen van de VANG-doelstelling van 75% ligt voor de gemeente Helmond en veel andere gemeenten nog niet binnen bereik met het huidige beleid.

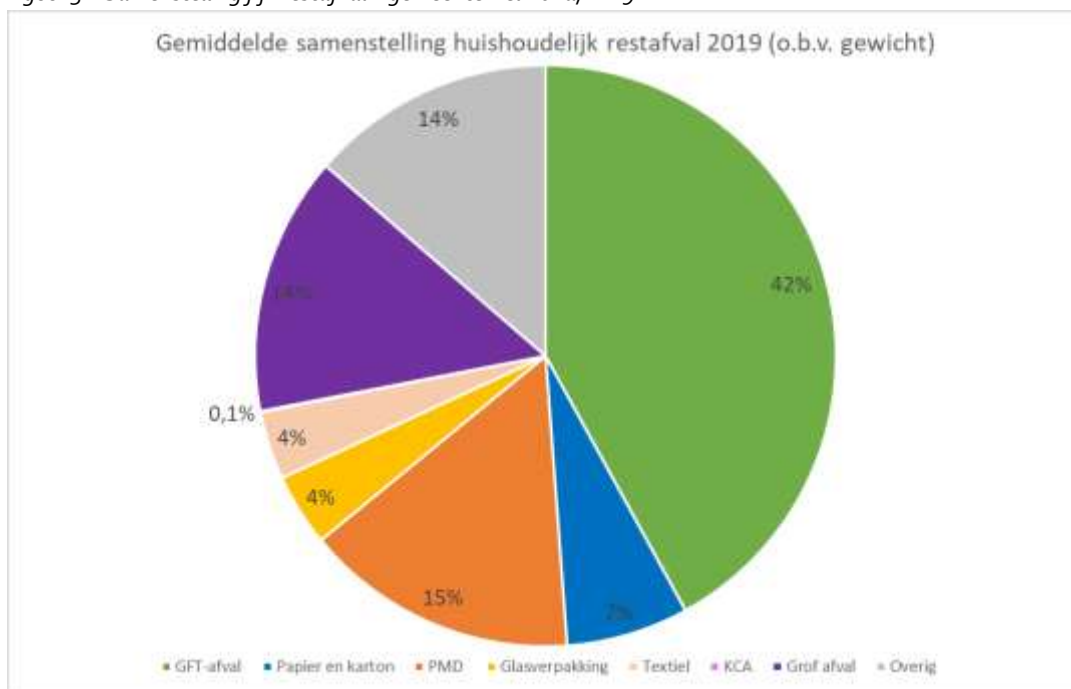
Mate van afvalscheiding

Via het restafval worden herbruikbare afvalstromen aangeboden, welke met het restafval worden verbrand. In potentie kunnen de meeste hiervan gescheiden worden aangeboden. Om te bepalen welke potentiële grondstoffen nog in het restafval zitten heeft de gemeente Helmond in 2019 een sorteeraanlyse uitgevoerd. Onderstaande figuur 4.1 geeft de resultaten van de sorteeraanlyse weer.

¹ Fijn restafval is het restafval dat huis aan huis wordt ingezameld middels de grijze minicontainer of verzamelvoorzieningen. Grof restafval is het ongescheiden afval dat op afroep wordt opgehaald aan huis of op de milieustraat wordt ingeleverd.

Figuur 3.1 Samenstelling fijn restafval – gemeente Helmond, 2019

In de figuur is te zien dat vooral GFT-afval, PMD en grof afval een groot deel van het fijne restafval bepalen. Onder grof afval valt ondermeer puin, keramiek, hout en elektrische apparaten. Het eigenlijke afval dat niet gescheiden zou kunnen worden bedraagt slechts 14% van het totale aanbod restafval. Er is dus meer dan genoeg potentie om het scheidingspercentage en het terugwinnen van waardevolle grondstoffen te verbeteren.

Voertuigbewegingen en CO₂-uitstoot

BLINK zet verschillende voertuigen in Helmond in ten behoeve van de inzameling van het huishoudelijk afval. Het betreft 5 inzamelvoertuigen met achterlader en 2 kraanwagens.

De standaard voor nieuwe voertuigen is een dieselmotor met Euro 6. Diesel geeft, ook met schonere motoren, veel uitstoot van fijn stof en CO₂. Eind dit jaar worden er 2 inzamelvoertuigen aangeschaft op waterstof. Met waterstof kan de uitstoot van zowel fijn stof als CO₂ nagenoeg volledig worden gereduceerd. De waterstof moet daarvoor dan wel groen geproduceerd worden. Het is de verwachting dat over enkele jaren ook vrachtvoertuigen elektrisch of op waterstof, en dus schoon, gaan rijden. Op dit moment zijn deze nog volop in ontwikkeling en kan dat nog niet verwacht worden.

3.3 Kosten

De kosten voor het afvalbeheer worden jaarlijks begroot. De gerealiseerde kosten worden vastgelegd in een jaarrekening. De kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer staan op zichzelf en worden aan huishoudens doorbelast middels de afvalstoffenheffing. In tabel 4.3 is de jaarrekening op hoofdposten samengevat.

Tabel 3.3: De jaarrekening 2018 en 2019 van het afvalbeheer

Kostendekkenheid Afvalstoffenheffing	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	2019 €/hh
Kosten taakveld Afvalstoffen	€ 7.183.081	€ 7.738.700	€ 194
Toerekening Blink	€ 762.500	€ 762.500	€ 19
Overige inkomsten taakveld, excl heffingen	€ -1.694.759	€ -1.968.577	€ -49
Totale directe afvalbeheerkosten	€ 6.250.822	€ 6.532.623	€ 164
Indirecte kosten*	€ 2.624.558	€ 2.587.918	€ 65
Totale afvalbeheerkosten	€ 8.875.380	€ 9.120.541	€ 229
Opbrengst afvalstoffenheffing	€ -8.456.144	€ -8.720.232	€ -219
Onttrekking (+) of toevoeging (-) aan reserve	€ 419.236	€ 400.309	€ 10
<i>*kwijtschelding, perceptie, handhaving, BTW, overhead</i>			

In de tabel is onderscheid gemaakt tussen de directe kosten voor het afvalbeheer en de indirecte kosten. Bij de directe kosten worden de kosten voor inzameling, verwerking en de opbrengsten voor de afvalstoffen alsmede de kosten voor de milieustraat meegerekend. Het totaal van directe kosten bedraagt voor Helmond 164 €/huishouden in 2019. De afvalstoffenheffing bedraagt 219 €/huishouden. Het verschil tussen deze bedragen zijn de indirecte kosten die aan de huishoudens mogen worden doorbelast. Uit de tabel blijkt dat de afvalstoffenheffing niet elk jaar de kosten dekt. Een overschot of tekort wordt verrekend met de reserve.

3.4 Realisatie Ambities Kadernotities Afvalbeleid Helmond 2014-2022

Het effect van het afvalbeleid in de afgelopen jaren kan kort verwoord worden aan de hand van de gestelde ambities voor de aspecten milieu, dienstverlening en kosten:

Milieu

1. *Verbeteren van afvalscheiding (in beginsel tot 65%).* 🟡
Met een scheidingspercentage van 51% in 2020 is deze ambitie niet vervuld. Er is weliswaar een verbeterde scheiding voor PMD, OPK en textiel gerealiseerd, maar dit wordt teniet gedaan door een forse stijging van het grof restafval op de milieustraat (+20 kg/inwoner in vergelijking met 2013). De reden hiervan is vermoedelijk dat inwoners van andere gemeenten het grof restafval in Helmond afleveren. Ook andere gemeenten zijn doende met een betere afvalscheiding. Toegangscontrole op de milieustraat kan deze toevlucht beperken, en dat wordt momenteel ook beproefd.
2. *Voor iedereen afvalscheiding makkelijk(er) maken.* 🟢
De gemeente heeft middels de maatregelen, genomen in Fase 1, invulling gegeven aan deze ambitie. Er zijn meer verzamelcontainers geplaatst en inwoners hebben voor oud papier en karton de beschikking gekregen over een minicontainer aan huis om papier beter te scheiden.
3. *Het brengen van afval naar inzamelpunten in de stad. Het aantal brengpunten voor textiel, kunststoffen en glas moet worden vergroot. Zo ook het aantal brengpunten voor Klein Chemisch Afval en elektrische apparatuur via de detailhandel.* 🟢
Het aantal verzamellocaties voor kunststoffen is uitgebreid, met name in het kader van de voorzieningen voor de hoogbouw. Voor oud papier is hierin ook voorzien. Het aantal locaties voor de inzameling van textiel is met 10 uitgebreid. Het aantal verzamellocaties voor glas is gelijk gebleven.
4. *Streven naar zo min mogelijk CO₂-uitstoot bij inzameling en vervoer van afvalstoffen.* 🟡
Hier is nog geen actieve invulling aan gegeven, wel zijn er door Blink twee voertuigen op waterstof gepland.
5. *Ruimte voor gemeentelijke initiatieven voor en deelnemingen in vormen van afvalverwerking als dit financieel en/of milieutechnisch erg interessante ontwikkelingen geeft.* 🟡

Deze mogelijkheden hebben zich gedurende de afgelopen jaren niet voorgedaan. De ontwikkelingen bij CURE inzake de voorgenomen nascheidingsfabriek zijn wel met belangstelling gevolgd maar hebben niet tot bruikbare resultaten geleid. De verdere ontwikkelingen op dit gebied worden gevolgd en afzonderlijk beoordeeld. Dit omdat nascheiding bij kan dragen aan de ambities t.a.v. hergebruik en het terugdringen van het aantal kg/inwoner. Momenteel loopt er een nieuw initiatief van de grotere Brabantse gemeenten en de provincie op dit gebied.

Kosten

6. *Verlaging van het budget voor afvalbeheer.* 🙄

Een minimum eis was een gewenste verlaging van het budget naar € 8,5 mln. in 2018. Dit is zowel in 2018 als in 2019 niet behaald, onder andere onder invloed van externe factoren zoals de sterk gestegen verbrandingsbelasting van het Rijk, stijging verwerkingstarieven en daling opbrengsten in de (internationale) markt).

7. *Inzet prijsinstrument om gedrag te sturen.* 😊

Het prijsverschil tussen grote en kleine minicontainers voor restafval en GFT is groter gemaakt. Het basistarief voor de afvalstoffenheffing bedraagt € 213,12 in 2020 voor 2 minicontainers van 140 liter. Grotere containers en extra containers maken de afvalstoffenheffing voor een huishouden duurder. Voor 2 grotere minicontainers van 240 liter betaalt men € 280,32 per jaar.

Service

8. *Investeren in communicatie met inwoners over afval.* 😊

De afgelopen jaren werd structureel ingezet op communicatie ten aanzien van afval. Middels een aantal campagnes werd aandacht gevraagd en de AfvalApp stelt inwoners in staat de afvalscheiding te verbeteren. Tevens wordt aandacht besteed aan de bewustwording onder kinderen en leerlingen in de gemeente, middels Klientl..

9. *Voorzieningen in openbare ruimte; er worden geen voorzieningen als parkeerplaatsen, groenstroken of speelplekken in de openbare ruimte opgeheven voor afvalvoorzieningen.* 😊

Locaties voor de afvalinzameling worden zorgvuldig geselecteerd en gaan niet ten koste van voorzieningen als parkeerplaatsen, groenstroken of speelplekken in de openbare ruimte.

Regie

10. *De gemeente pakt actief haar regierol.* 😊

De genomen maatregelen, zoals gerealiseerd binnen fase 1 laten zien dat de gemeente de regie wil nemen ten aanzien van de afvalinzameling. Hierbij is bijvoorbeeld aanvullend ingezet op de inzameling van medicijnenafval. Door de basis van de inzameling op orde te brengen worden inwoners in staat gesteld laagdrempelig afval te scheiden en restafval te verminderen. Op de fracties waarop interventies gepleegd zijn is het effect reeds merkbaar. Op andere fracties vooralsnog niet.

11. *Inzet social return.* 😊

Bij de vernieuwde wijze van textielinzameling worden 2 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt ingezet. Zij doen de inzameling in opdracht van BLINK. In de daaropvolgende verwerking van het textiel door de huidige aannemer zijn ook 10 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst.

12. *Actief samenwerking opzoeken met gemeente in de regio.* 😊

Middels BLINK wordt zoveel mogelijk afstemming gezocht met omliggende gemeenten. In 2019 heeft dit geleid tot een gezamenlijk onderzoek naar de optimalisatie van de zes milieustraten.

13. Toezicht en handhaving. 😊

Er is geen sprake geweest van strengere handhaving of toezicht gedurende de uitrol van de maatregelen zoals opgetuigd binnen fase 1, naast de reguliere taken op dit gebied die in de jaarlijkse budgetten zijn voorzien.

3.5 Conclusie

De gemeente heeft conform de intentie van de Kadernotitie Afvalbeleid Helmond 2014-2022 goede stappen gezet en een aantal ambities ook gerealiseerd. Het effect hiervan, een beter scheidingsgedrag van de inwoners, is bereikt voor de fracties waarop direct ingegrepen is. Grote effecten op overige fracties en op het totaalaanbod van het restafval blijven vooralsnog echter beperkt. Samenvattend kan dit gepresenteerd worden door de positie van Helmond aan te geven ten opzichte van die van soortgelijke gemeenten, op basis van benchmarkonderzoek.

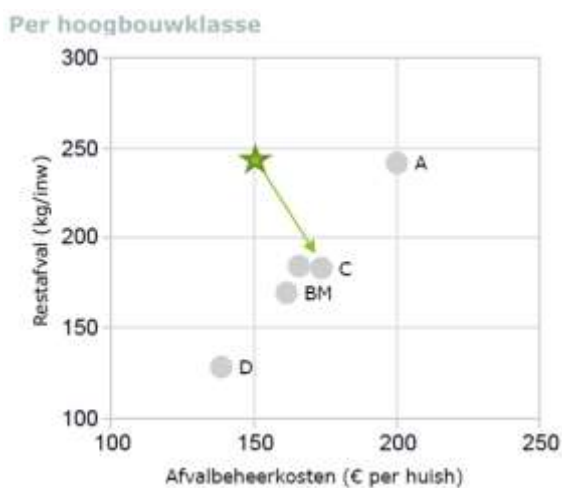

Fig.3.6: De positie van Helmond (* 2019) ten opzichte van die van soortgelijke gemeenten (klasse C: hoogbouw);
Bron: Benchmark peiljaar 2018.

Uit de afbeelding blijkt dat de gemeente kostentechnisch goed scoort, maar op het gebied van afvalscheiding achterblijft en relatief veel restafval aanbiedt. Dit afval kan volgens figuur 4.1 goed gescheiden worden door de inwoners, maar dat gebeurt dus nog niet.

Ten opzichte van het jaar waarin de Kadernotitie werd opgesteld is het landelijke beleid fors aangescherpt. De doelstelling zoals vastgelegd in het VANG-programma is 75% afvalscheiding in 2020. De doelstelling zoals vastgelegd in het Landelijk Afvalbeheer Plan is 30 kg restafval in 2025 en uiteindelijk geen restafval. Vele gemeenten halen de VANG-doelstelling in 2020 niet (de met Helmond vergelijkbare hoogbouwklasse C haalt 65% afvalscheiding gemiddeld), maar doen het toch al beter dan Helmond met 51% afvalscheiding.

De gemeente zal in Fase 2 sterk in moeten zetten op verdere verbetering van de bronscheiding en het terugdringen van restafvalaanbod, ook op de milieustraat. De grootste winst is te behalen bij GFT-afval, dat nog in grote hoeveelheden in het restafval zit. Hiervoor loopt momenteel al een proef in de Apostelwijk. Andere aandachtspunten zijn de verbeterde inzameling van het PMD (dat levert ook inkomsten op) en grof restafval

(diverse stromen) die nog in grote hoeveelheden in het restafval zitten. Ook het aanbod van grof restafval op de milieustraat is een aandachtspunt, en ook hiervoor loopt inmiddels al een proef, waarin met verscherpt toezicht de toestroom van grof restafval (met name vanuit de buurgemeenten) kan worden voorkomen.

4. Bewonersonderzoeken

In maart 2020 heeft de gemeente via een vragenlijst aan het bewonerspanel de gemeentelijke doelen betreffende het afvalbeleid aan inwoners voorgelegd. De gemeentelijke doelstellingen zijn daarvoor vertaald naar vragen en stellingen over de huidige en toekomstige wijze van afvalscheiding en -inzameling. Op de vraag deze lijst in te vullen, is goed gereageerd; 1.018 inwoners hebben de vragenlijst volledig ingevuld geretourneerd, waarvan 10% afkomstig uit hoogbouw.

Op eigen initiatief heeft de weekkrant De Loop uit Helmond opdracht gegeven aan een onafhankelijk bureau om via een inwonerraadpleging de tevredenheid over de huidige inzamelwijze te meten en de meningen te peilen over verschillende toekomstige inzamelwijzen. Hierop hebben 634 inwoners gereageerd.

De gestelde vragen in de onderzoeken kwamen gedeeltelijk overeen, maar waren ook aanvullend op elkaar. Het gemeentelijk onderzoek ging vooral in op vragen over het beter scheiden van afvalstromen. Het onderzoek van De Loop ging voor een groot deel in op het ervaren van illegaal gedumpt afval.

De uitkomsten van beide onderzoeken worden samengevat in dit hoofdstuk weergegeven.

4.1 Huidige afvalinzameling en afvalscheiding

Beide onderzoeken stellen de vraag hoe tevreden inwoners zijn over de huidige inzamelwijze van het afval. De Loop geeft aan dat 71% tevreden is en uit het gemeentelijk onderzoek komt naar voren dat inwoners gemiddeld een 7,7 geven.

Beide onderzoeken laten zien dat iets meer dan 60% van de inwoners aangeeft het afval altijd goed te scheiden. Papier en verpakkingsglas worden naar eigen zeggen vooral goed gescheiden aangeboden. Plastic verpakkingen en textiel worden minder goed gescheiden aangeboden, 66% en respectievelijk 62% geeft aan dit altijd goed te scheiden. Het GFT-afval wordt het minst goed gescheiden gehouden van het restafval. Slechts 43% geeft aan dit te scheiden.

Waarom lukt het scheiden van afval niet altijd? Te weinig ruimte in huis is de meest opgegeven reden, maar te weinig kennis over welk afval in welke bak moet en te ver moeten lopen/rijden met afval zijn ook redenen die worden genoemd.

4.2 Afvaldoelstelling

In beide onderzoeken wordt de landelijke afvaldoelstelling genoemd, namelijk dat in 2020 per inwoner nog maar 100 kilogram restafval aangeleverd mag worden. Ook wordt in beide onderzoeken aangegeven dat er nog niet voldoende gescheiden wordt. Het gemeentelijk onderzoek gaat nog een stap verder door ook de landelijke doelstelling op langere termijn te laten zien en tegenover deze doelstellingen de huidige hoeveelheid ingezameld restafval te laten zien per inwoner. Vervolgens wordt in het gemeentelijk onderzoek gevraagd aan inwoners hoe belangrijk zij het vinden dat deze landelijke doelstelling wordt nagestreefd. Het grootste deel, 72%, geeft aan het belangrijk te vinden deze doelstelling na te streven, 22% staat hier neutraal tegenover, 6% vindt het niet belangrijk.

Uit het gemeentelijk onderzoek blijkt dat 54% van de inwoners het halen van de landelijke afvaldoelstelling belangrijker vindt dan dat de hoogte van de inzamelkosten gelijk blijft. 37% vindt het belangrijker dat de inzamelkosten gelijk blijven (of lager) aan het huidige niveau. Het overig deel heeft hier geen mening over.

4.3 Verbeterpunten

Wat zou inwoners helpen hun afval beter te scheiden? In beide enquêtes is deze vraag gesteld, maar op een andere wijze. Het onderzoek van De Loop stelt hierover één open vraag. In de gemeentelijke enquête wordt voor de grootste te scheiden afvalstromen afzonderlijk gevraagd wat beter zou kunnen. Samengevat en puntsgewijs worden de volgende verbeterpunten vaak genoemd:

Betreft	Opmerking	Zie par.	Toelichting
GFT	GFT-containers extra legen in de zomer	6.6	Milieuwinst te klein, kosten te hoog
GFT	Informatie over tegengaan stankoverlast/maden	6.2	Onderwerp voor de communicatie
GFT	Stimuleren GFT-scheiding bij hoogbouw	6.5	Maatwerk aanpak is nodig hiervoor
GFT	Stimuleren gebruik keukenbak voor etensresten	6.5	Zoals bij de proef Apostelwijk
GFT	Tuinafval gehele jaar apart gescheiden inzamelen	-	Dit is service/verhoogt de scheiding niet
PMD	Een eigen minicontainer voor PMD ipv zakken	7.4	Kan alleen bij ruime woningen of omg inz.
PMD	Gerichte informatie wat bij het PMD-afval mag	6.2	Onderwerp voor de communicatie
OPK	Dozen met OPK naast de minicontainer toestaan	7.3	Meer brengvoorzieningen te onderzoeken
OPK	OPK frequenter ophalen	7.3	Meer brengvoorzieningen te onderzoeken
Glas	Meer glasbakken in de buurt, afvaleilandjes	7.3	Meer brengvoorzieningen te onderzoeken
BEST	Inzamelen boeken/electr.app./speelgoed/textiel	-	Is niet besproken, overleg hiervoor met de kringloop
Milieustr.	Lage gebruikskosten en ruimere openingstijden	6.8	Beleid gericht op tegengaan gebruik door derden
Grof afval	Brengpunten voor frituurvet, kca en elektr. apparaten	6.2	Zijn er, onderwerp voor de communicatie
Grof afval	Een inzamelwagen voor de buurt wordt gewaardeerd	6.7	Hierin wordt voorzien middels GRIP wagen met coach
Tuinafval	Inzameling middels big bag op afroep	-	Dit is service/verhoogt de scheiding niet
Overige	De overheid moet statiegeld invoeren op flesjes en blik	-	Valt buiten het gemeentelijke beleid, gaat er komen
Overige	Minder/geen milieubelastende verpakkingen	-	Is onderwerp van het VANG beleid van de overheid
Overige	Inwoners die goed scheiden belonen/minder betalen	6.4	Diftar zorgt hiervoor
Overige	Afval dumping beboeten. Hierop actief controleren	6.4	Dit is opgenomen in het beleid

In de tabel is een verwijzing opgenomen naar de paragrafen waarin de wensen direct of indirect behandeld worden. Niet alle wensen worden overgenomen in het beleid. De rood gemarkeerde wensen zijn niet besproken omdat het voornamelijk service betreft, maar geen bijdrage levert aan een betere afvalscheiding en/of te hoge kosten met zich meebrengt.

4.4 Service restafval en afvalstoffenheffing

In het gemeentelijk onderzoek wordt de vraag gesteld of een huishouden dat veel restafval aanbiedt een hogere afvalstoffenheffing zou moeten betalen dan een huishouden met minder restafval ("de vervuiler betaalt"). Ongeveer 65% van de inwoners geeft aan dat dit wenselijk is. Het belonen van goede afvalscheiders, dan wel straffen van slechte afvalscheiders, wordt ook in paragraaf 5.3 door inwoners geopperd als een punt ter verbetering op de huidige inzamelwijze.

Het invoeren van een directe prijsprikkel op het aanbieden van restafval (Diftar) is een voorbeeld om inwoners te belonen, dan wel te straffen; het huishouden dat weinig restafval aanbiedt wordt "beloond" door een lagere

afvalstoffenheffing ten opzichte van een huishouden dat veel restafval aanbiedt (deze wordt "gestraft" door een hogere afvalstoffenheffing). In het gemeentelijk onderzoek wordt de vraag gesteld of de inwoner een voorstander is van een directe prijsprikkel op restafval (Diftar). De uitkomst is verdeeld: 40% staat hier positief tegenover, 45% negatief, 15% heeft geen voorkeur. Hier komt dus een verschil naar boven ten opzichte van de uitkomst op de vraag of het wenselijk is dat de "vervuiler betaalt". Inwoners vinden dat de vervuiler moet betalen, maar zijn blijkbaar niet overtuigd dat het invoeren van een directe prijsprikkel op restafval een goede optie is. De Loop koppelt de vraag over een directe prikkel op restafval aan het beheersbaar houden van de afvalbeheerkosten en een betere afvalscheiding. Hier komt naar voren dat een kleine meerderheid van 43% (sterk) voorstander is van Diftar op restafval. 37% is (sterk) tegenstander van een dergelijk systeem, 18% staat hier neutraal tegenover. Deze uitkomst komt overeen met de uitkomst van het gemeentelijk onderzoek.

Uit beide onderzoeken komt naar voren dat inwoners bang zijn voor de effecten van een directe prijsprikkel op restafval; veel meer dumpingen, toename zwerfafval en afval van de buurman in "mijn bak". Ze staan dus niet zozeer negatief tegenover het idee van het Diftar-systeem zelf, maar vrezen voor de gevolgen.

Het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval om afvalscheiding te stimuleren en de inzamelkosten te verlagen ligt gevoelig, zo blijkt uit het onderzoek van De Loop. Er zijn vooral tegenstanders, 58%. 22% is wel een voorstander van dit idee, ook omdat ze dit zien bij buurgemeenten en zelf niet veel restafval hebben. De tegenstanders verwachten, net als bij invoering van een prijsprikkel op restafval, een flinke toename van het aantal dumpingen. Maar ook de angst voor stankoverlast wordt veel genoemd (zeker in de zomer). Het invoeren van een prijsprikkel op restafval wordt door inwoners beter gewaardeerd dan het verlagen van de inzamelfrequentie.

In het gemeentelijk onderzoek is de vraag gesteld of extra maatregelen voor verbetering van de afvalscheiding mogen leiden tot een verhoging van de afvalstoffenheffing met maximaal €10 per jaar. De meerderheid van 58% geeft aan dat de afvalstoffenheffing om die reden niet verhoogd mag worden. 24% geeft aan dat een verhoging tot maximaal €5/jaar is toegestaan, 18% vindt een verhoging tot maximaal € 10/jaar tot de mogelijkheden behoren.

4.5 Informatie over afvalscheiding en inzameling

Inwoners wensen meer gerichte en zichtbare informatie over welk afval in welke bak mag, het voorkomen van stankoverlast en maden in de GFT-container, waar in de buurt je stromen als frituurvet en KCA naartoe kunt brengen en meer informatie wat met het afval wordt gedaan na inzameling. In volgorde van voorkeur is aangegeven via welke kanalen inwoners het liefst over de afvalinzameling worden geïnformeerd:

- De Afvalapp
- Gemeentelijke website
- Krant
- Afvalkalender
- Facebook

4.6 Illegale afvaldumpingen

De Loop gaat in het onderzoek specifiek in op locaties waar inwoners nu last ondervinden van afvaldumpingen. Bij een afvalinzamelpunt (brengvoorziening) ervaart 23% regelmatig illegaal afval. 21% geeft aan zelden illegaal afval bij de brengvoorziening te zien. 27% komt nooit bij een brengvoorziening en heeft hier geen ervaring mee.

Daarentegen wordt wel regelmatig illegaal afval (zwerfafval) aangetroffen in openbaar groen en in of rondom opslagplaatsen van huurcomplexen.

Inwoners treffen illegaal gedumpt afval (zwerfafval) vaak aan:

- Rondom glasbakken (in centrumgebieden).
- Rondom kledingbakken (in centrumgebieden).
- Rondom containers bij (parkeergarages) supermarkten.
- Op parkeerplaatsen.

Om illegale dumpingen beter te voorkomen worden de volgende suggesties gedaan:

- het grofvuil structureel een paar keer per jaar aan huis ophalen;
- lagere kosten te vragen voor het aan huis ophalen van grofvuil;
- het mogelijk te maken een paar keer per jaar grof afval gratis naar de milieustraat te mogen brengen;
- de openingstijden van de milieustraat te verruimen;
- het betaalbaar te houden voor mensen met een laag inkomen.

4.7 Conclusie

Inwoners geven een aantal mogelijkheden die hen zouden helpen bij het beter scheiden van hun (grof) afval, dit ook om illegale dumpingen te voorkomen. Echter, de meerderheid wil niet dat de afvalstoffenheffing gaat stijgen wanneer extra opties/maatregelen worden doorgevoerd.

Over het invoeren van een directe prijsprikkel op restafval om afvalscheiding te verbeteren, zijn inwoners vrijwel gelijk verdeeld, zo blijkt uit beide onderzoeken. In de losse opmerkingen bij de vragen over een prijsprikkel worden vooral zorgen geuit over de mogelijke effecten van een prijsprikkel op restafval (een toename van dumpingen en zwerfafval). Inwoners staan niet negatief tegenover het systeem op zichzelf. Het invoeren van een prijsprikkel op restafval wordt door inwoners breder gedragen dan een verlaging van de inzamelfrequentie van het restafval. Inwoners worden graag actief en zichtbaar over de afvalinzameling en -verwerking geïnformeerd via (op volgorde voorkeur):

- De Afvalapp
- Gemeentelijke website
- Krant
- Afvalkalender
- Facebook

5. Maatregelen voor Fase 2

Zoals uit de evaluatie blijkt, zitten er nog veel afvalstromen in het restafval die gescheiden kunnen worden ingezameld. Er ligt voor alle af te scheiden stromen een verbeterpotentie. De grootste winst is te behalen voor het GFT-afval, textiel en PMD. Samen zijn deze stromen goed voor 60% van het huidige fijne restafvalaanbod. Het is zaak de scheiding van deze stromen te verbeteren, alsook om het gemak van het aanbieden van fijn en grof restafval (op de eerste plaats) te voorkomen. Het laatste is immers preventief.

5.1 Doelstellingen fase 2

Op basis van de evaluatie en recente ontwikkelingen dienen de doelstellingen voor de gemeente Helmond bijgesteld te worden. Hierin staat het belang van kwalitatief goed hergebruik van grondstoffen hoog in het vaandel. In de komende jaren (2020-2025) wordt toegewerkt naar een hergebruik van 75% en een actieve vermindering van de hoeveelheid fijn + grof restafval. Voor de periode 2025 en verder wordt gestreefd naar scheidingspercentage van 90% en een minimalisatie van het aanbod restafval. Hiermee zet de gemeente Helmond de ambities vanuit het VANG-beleid uit, in een voor haar realistische en haalbare tijdlijn. Dat dit reële en haalbare doelen zijn blijkt uit de jaarlijkse benchmark voor huishoudelijk afval:

Fig. 5.1: Benchmark huishoudelijk afval, peiljaar 2018. Gerealiseerd scheidings% en afvalbeheerkosten per hoogbouwklasse (Helmond is klasse C).

Het gemiddelde van de gehele benchmark (alle deelnemende gemeenten) is in 2018 een scheidingspercentage van 65%. De directe afvalbeheerkosten bedragen gemiddeld 162 €/huishouden. Voor klasse C-gemeenten bedraagt het gemiddelde een scheidingspercentage van 65% en 175 €/huishouden kosten. De "best practices" laten zien dat er gemeenten zijn met betere resultaten. Voor klasse C is dit een scheidingspercentage van 87% en directe afvalbeheerkosten van 78 €/huishouden. De gemeente kan door deelname aan de jaarlijkse benchmark gedurende fase 2 eenvoudig toetsen (bijvoorbeeld in 2022 en 2024) of zij de doelstellingen voor fase 2 zal realiseren.

Het vertrekpunt voor Helmond eind 2019 is 51% afvalscheiding en 151 €/huishouden aan directe afvalbeheerkosten. Het doel voor 2025 is 75% afvalscheiding en directe afvalbeheerkosten die onder het benchmarkgemiddelde blijven. Het laatste is voorzichtig en relatief uitgedrukt, omdat veel gemeenten op dit moment geconfronteerd worden met kostenstijgingen, die voor een belangrijk deel buiten de invloedssfeer van de gemeenten zelf liggen.

5.2 Verhogen communicatieve inzet

Gedurende fase 1 is veel aandacht besteed aan het op orde brengen van de inzamelvoorzieningen voor inwoners. Er zijn extra minicontainers verstrekt voor de inzameling van oud papier en karton en er zijn verzamelcontainers bijgeplaatst voor onder andere de inzameling van PMD. Het effect van deze maatregelen is vooralsnog echter beperkt gebleven. Het gedrag van inwoners laat zich moeilijk veranderen, en kost vaak tijd. Aanvullende communicatie ter ondersteuning om bewustwording te vergroten blijft hierom altijd een aandachtspunt. Maar ook blijvende aandacht voor praktische informatie omtrent afvalscheiding blijft belangrijk. Dit komt ook uit de bewonersonderzoeken duidelijk naar voren; het scheiden van afval vinden inwoners vaak nog lastig omdat ze niet goed weten in welke afvalbak het thuishoort, waar ze terecht kunnen met hun afval en welke voorwaarden hier eventueel aan verbonden zijn.

Het opzetten van een doorgaande communicatiecampagne om inwoners te stimuleren hun beter gescheiden aan te bieden zal aan de basis van de maatregelen in fase 2 liggen. Het blijkt dat veel mensen in Helmond (en in Nederland) nog onvoldoende weten dat bijvoorbeeld etensresten ook bij het GFT-afval kunnen worden ingeleverd. Ook op het gebied van textiel en kunststoffen bestaan nog veel misvattingen. Het beschikbaar stellen van informatie op de website of middels de AfvalApp is niet voldoende. De communicatiecampagne heeft als doel om zoveel mogelijk inwoners actief te bereiken en te informeren over wat er wel en niet binnen de verschillende fracties kan worden aangeboden, maar ook aandacht te schenken aan het voorkomen van afval.

Binnen de afdeling communicatie is naar inschatting ca. 8 uur/week capaciteit nodig voor het uitvoeren van structurele communicatie over afvalscheiding en het begeleiden van de invoering van de voorgenomen maatregelen. Binnen de huidige bezetting en mogelijkheden van de afdeling kan dit opgepakt worden. Hierbij is aanvullend budget (ca. 30.000 €/j) nodig voor bijzonder activiteiten, waarin voorzien zal worden.

Educatie

In de communicatie ten aanzien van afval en grondstoffen speelt educatie ook een grote rol. De afgelopen jaren besteedt de gemeente hier in het kader van de zwerfafvalaanpak al de nodige aandacht aan. Hiermee worden niet alleen kinderen bereikt, maar ook leraren en ouders komen in aanraking met het belang van goede afvalscheiding en het voorkomen van zwerfafval. Deze inspanningen zullen in de komende jaren worden voortgezet om het gedrag in de gehele breedte van de bevolking op een juiste wijze te beïnvloeden. De kosten hiervoor worden gedekt middels het jaarlijks beschikbare zwerfafvalbudget. Desgewenst kan de gemeente, in overleg met de scholen, hier een programma voor meerdere jaren voor uitwerken en opstellen. Helaas betreft dit incidentele middelen die lopen tot het einde van 2022. Zodra deze middelen komen te vervallen zal besloten moeten worden of het educatieve traject voortgezet wordt met eigen middelen. Daarin is nu niet voorzien.

5.3 Keuze van strategie om restafval aanbod te ontmoedigen

Er zijn verschillende methoden om het restafval terug te dringen. De volgende figuur laat het gemiddelde effect van de gebruikelijke inzamelstrategieën (benchmark, peiljaar 2018) ten opzichte van andere strategieën zien.

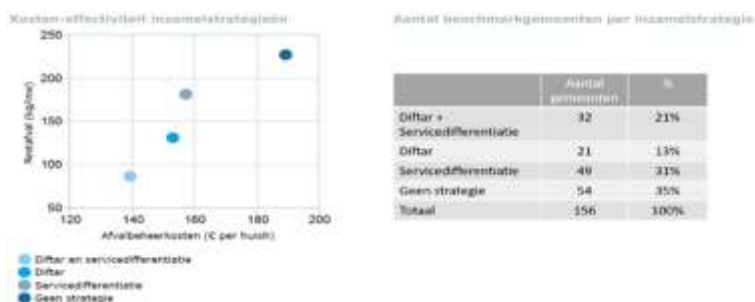
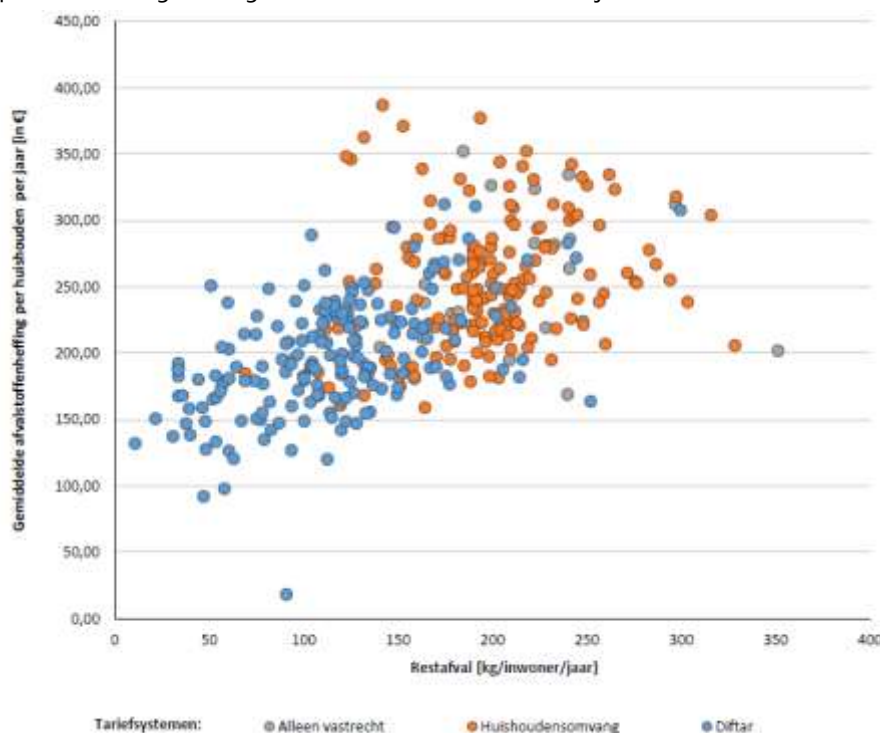

Fig. 5.2: De kosteneffectiviteit van inzamelstrategieën (benchmark, peiljaar 2018)

Uit de figuur blijkt dat er een groot verschil is in de effectiviteit van de meest gekozen inzamelstrategieën. Systemen met Diftar blijken het meest effectief, en reduceren het restafval en de afvalbeheerkosten het sterkst. Het aantal gemeenten in de benchmark peiling was 156. 34% hiervan past Diftar toe, 31% heeft een vorm van servicedifferentiatie en 35% heeft geen inzamelstrategie voor restafval.

Diftar houdt in dat inwoners een gedifferentieerd tarief gaan betalen per keer dat zij de minicontainer voor restafval aanbieden. Op basis hiervan hebben inwoners zelf in de hand hoe hoog de afvalstoffenheffing wordt. Scheid men het afval goed dan kan de minicontainer minder vaak worden aangeboden dan nu het geval is. Hiermee kunnen kosten op de Afvalstoffenheffing worden bespaard. Deze vorm van tariefdifferentiatie wordt in veel gemeenten toegepast met positieve resultaten. Er kan gesteld worden dat alle gemeenten die de VANG doelstellingen dit jaar gaan realiseren (75% afvalscheiding en minder dan 100 kg/inwoner restafval) Diftar toepassen. De volgende figuur laat dat totaalbeeld duidelijk zien.

Figuur 5.3: Restafval aanbod en gemiddelde afvalstoffenheffing voor een gemiddeld huishouden voor alle gemeenten in Nederland (bron: Rijkswaterstaat, Afvalstoffenheffing 2019).

Met servicedifferentiatie wordt bedoeld dat men een mincontainer minder vaak dan tweewekelijks (bijvoorbeeld eens per 3 of 4 weken) komt ophalen. Inwoners worden dan gedwongen het afval beter te scheiden. Ook wordt bedoeld dat men dan het restafval niet meer aan huis komt ophalen maar moet wegbrengen naar een verzamelcontainer in de straat of in de buurt, het zogenoemde omgekeerd inzamelen. Men kan het dan wel zo vaak aanbieden als men wil, maar moet er verder voor lopen. Deze systemen scoren op zichzelf minder goed voor wat betreft de gemiddelde restafval reductie, maar beter als zij in combinatie met Diftar worden toegepast (Fig. 6.2).

Omdat bovenstaande een gemiddelde is van een aantal gemeenten is voor Helmond ook een doorrekening gemaakt van de genoemde varianten. De volgende tabel geeft een samenvatting van de resultaten.

Fig. 5.4: Het resultaat van verschillende inzamel strategieën voor gemeente Helmond (bron: projectrapportage Fase 2)

Inzamelstrategie	Effect op scheiding	Scheidingsrendement	Investering	Effect op de heffing
Diftar A	152 kg/inw restafval	68%	ca. 1,1 mln.€	-7 €/hh
Diftar B	152 kg/inw restafval	68%	Ca. 0,5 mln. €	-9 €/hh
Frequentie verlaging	171 kg/inw restafval	64%	-	-23 €/hh
Omgekeerd inzamelen	170 kg/inw restafval	64%	ca. 4,5 mln.€	+1 €/hh
Diftar/frequentie verl.	135 kg/inw restafval	71%	ca. 1,1 mln.€	-19 €/hh

Uit de berekeningen blijken grote verschillen. De varianten met Diftar geven de beste scheidingsresultaten. De varianten met frequentieverlaging zijn kosten effectief. Omgekeerd inzamelen is zeer kostbaar. De combinatie van Diftar met frequentieverlaging zou voor Helmond de beste optie zijn. Inwoners zullen dit echter een stap te ver vinden, het is een drastische serviceverlaging op het aanbieden van restafval en men is nog niet gewend het afval goed te scheiden. Aanbevolen wordt daarom eerst Diftar in te voeren en na een periode van gewenning (1 of 2 jaar later) eventueel ook frequentieverlaging toe te passen (mocht dit nodig blijken omdat de doelstellingen niet behaald worden). Inwoners kunnen dan geleidelijk aan wennen aan het beter scheiden van afval. Een bijkomend voordeel is ook dat meerdere wijzigingen achter elkaar (in jaren gezien) steeds opnieuw de boodschap herhalen en dus duidelijker maken.

Wat betreft draagvlak voor een verdergaande prijsprikkel op restafval (Diftar) zijn de meningen van inwoners vrijwel gelijk verdeeld, zo blijkt uit de bewonersonderzoeken in 2020. Inwoners die niet direct voor een tarief op het aanbieden van restafval zijn, uitten voornamelijk zorgen en bezwaren over een te verwachten toename van zwerfafval en afvaldumpingen. Ook is een aantal inwoners bang dat burens afval in hun container gaan stoppen om zo kosten te ontlopen. Zij zijn dus vooral bang voor de effecten die dit systeem met zich meebrengt, niet zozeer tegen het systeem zelf. Voor deze verwachte effecten vanuit de samenleving moet voldoende aandacht zijn, als voor dit systeem wordt gekozen.

5.4 Effect Diftar op aanbod van grondstofstromen

Het invoeren van een betalingssysteem voor het restafval heeft effect op het aanbod en de inzameling van restafval en de verschillende grondstoffen. Zodra inwoners moeten betalen voor hun restafval zullen zij de

grondstof stromen zo goed mogelijk gescheiden aan willen bieden om daarmee de hoeveelheid restafval te verminderen. Hiermee worden de uiteindelijke kosten voor de afvalinzameling voor sommige inwoners lager dan nu. Het effect op de verschillende grondstoffen is op basis van ervaringen bij andere gemeenten als volgt:

<i>GFT-afval</i>	41 kg/inw meer GFT-afval en minder restafval voor de gehele gemeente.
<i>OPK</i>	9 kg/inw meer OPK en minder restafval voor de gehele gemeente.
<i>Textiel</i>	1 kg/inw meer textiel (een bescheiden effect)
<i>PMD</i>	12 kg/inw meer PMD, en minder restafval voor de gehele gemeente.

De verwachting is dat de invoering van diftar zal leiden tot ruim 60 kg/inw minder restafval, ten gunste van meer grondstoffen, zoals aangegeven.

Inwoners vrezen de effecten van diftar op afvaldump en zwerfafval. De gemeenten dient zelf te waken over behoud van de kwaliteit van de grondstoffen, en dus te voorkomen dat restafval bij de grondstoffen beland. Hiervoor dient de gemeente zeker op het moment van invoering en mogelijk nog enkele jaren daarna te handhaven op deze aspecten en in te grijpen waar nodig. Middels communicatie kunnen de ongewenste voorbeelden en handhaving daarop ook zichtbaar worden gemaakt. Voor handhaving is een budget van 30.000€/j extra beschikbaar, bovenop de reeds beschikbare inzet voor afvalbeheer. De kosten zijn in de berekeningen meegenomen. Middels dit aanvullende budget en een geïntensiveerde inzet van de reeds begrootte mogelijkheden kan voorzien worden in een adequate en intensievere handhaving op dumpingen en zwerfafval.

Gezien het startpunt van de gemeente Helmond en de omvang van de wijzigingen wordt voorgesteld om uit te gaan van een laag tot gemiddeld variabel tarief (tussen de €4 en €6 per lediging). Dit heeft twee voordelen:

1. Inwoners krijgen de gelegenheid om te wennen aan deze nieuwe systematiek. Waarbij men niet onmiddellijk hard gestraft wordt bij veelvuldig aanbieden, maar wel de meerwaarde inziet van het verminderen van het aanbod. En,
2. Gemeente Helmond behoudt hiermee de mogelijkheid om op een later moment het tarief aan te passen bij de situatie op dat moment. Mocht na enige tijd blijken dat deze prikkel onvoldoende effect sorteert om te komen tot de gewenste resultaten, dan is de mogelijkheid tot verhogen van het variabel tarief nog mogelijk. Hiermee behoudt men beleidsmatig richting de toekomst meer flexibiliteit.

Binnen de inrichting van een diftar systematiek wordt bij de tariefbepaling rekening gehouden met de verschillende vrijstellingen binnen de gemeente (bijvoorbeeld: lage inkomens en incontinentie)

5.5 Gescheiden inzamelen GFT in de hoogbouw

In 2018 is voor 84 kg/inwoner aan GFT-afval ingezameld. Uit de sorteeraanlyse blijkt dat er nog circa 77 kg/inwoner GFT-afval in het restafval zit. Het scheidingspercentage is slechts 53% tegenover 65% bij soortgelijke (klasse C) gemeenten. Er valt voor wat betreft de scheiding van deze afvalstroom nog veel te halen. De praktijk leert ook dat het voor inwoners een lastige stroom is om goed te scheiden omdat het om een organische, vaak natte stroom gaat die stankoverlast veroorzaakt. Op dit moment is het bij hoogbouw en De Veste nog niet mogelijk deze stroom gescheiden aan te leveren (het wordt althans niet gestimuleerd). Inwoners in hoogbouw en De Veste zouden deze mogelijkheid doorgaans wel graag krijgen. Uit de gehouden

bewonersonderzoeken komt naar voren dat inwoners meer aan de hand moeten worden genomen als het om de scheiding van deze afvalstroom gaat. Ook hierop zal in fase 2 moeten worden ingezet, waarbij de proef in Apostelwijk een goed voorbeeld is van de mogelijkheden. Hierop zal meer worden ingezet. Het betreft echter maatwerk en zal mogelijk enige jaren duren voordat dit voor alle locaties goed geregeld is.

5.6 Verhogen inzamelrequentie GFT in de zomermaanden

Uit de bewonersonderzoeken is gebleken dat inwoners in de zomermaanden overlast ervaren van de GFT-containers. Zeker bij hogere temperaturen is de noodzaak voor vaker ledigen van de GFT-container groter. Nu wordt het GFT-afval eens per twee weken ingezameld. Een optie zou kunnen zijn om het GFT-afval in de zomer wekelijks te gaan inzamelen (van de maanden april t/m september).

Binnen de organisatie van de afvalinzamelaar BLINK zijn enkele gemeenten die het GFT 1x per week inzamelden gedurende de zomermaanden. Gemeente Neunen heeft de frequentie voor de inzameling van het GFT-afval drie jaar geleden gewijzigd. Het GFT werd sindsdien 1x 4 weken in de wintermaanden en wekelijks in de zomermaanden ingezameld. Hiermee bleef het totaal aantal ledigingen gelijk. Met ingang van 1-1-2020 is de frequentie opnieuw gewijzigd en wordt het GFT weer 1x per 2 weken ingezameld. Hieraan lagen drie afwegingen ten grondslag:

1. De wens van BLINK om zogenaamd piekbelastingen te voorkomen. In het kader van besparingen binnen de organisatie wordt gestreefd naar een zo gelijk mogelijke inzet van voertuigen en personeel. Intensievere inzameling zorgt voor een grotere druk op de organisatie met kostenverhoging tot gevolg.
2. Het behalen van een kostenreductie. De extra inzamelrondes in de zomermaanden kostte de gemeente extra geld, zonder dat hier een grote milieuwinst tegenover stond. Voor Helmond bedragen de extra kosten naar inschatting €250.000/jaar.
3. De realisatie van 14 centrale locaties in de gemeente waar inwoners het groenafval kunnen aanbieden. Deze locaties zijn permanent ingericht en dienen voornamelijk voor het tuinafval. Hiermee wordt voornamelijk in het voorjaar en de zomermaanden volume op de minicontainer bespaard. In de praktijk blijken deze locaties echter gevoelig voor vervuiling en dumpingen (o.a. uit buurgemeenten en van bedrijven).

Deze recente wijziging van beleid (frequentie) in Neunen begin dit jaar heeft slechts 1 reactie bij inwoners opgeroepen. Tevens lijkt er vooralsnog geen sprake te zijn van een toename van GFT in het restafval.

Conclusie: Het frequenter inzamelen van het GFT-afval dient gezien te worden als een extra service richting de inwoners van Helmond, maar de milieuwinst is nihil en de kosten zijn hoog. Daarbij komt dat middels communicatie en Diftar al een grote winst te verwachten is op de inzameling van GFT-afval, en het effect van een extra inzamelronde zal afnemen. Vanwege deze ervaringen en verwachtingen zal deze mogelijkheid niet verder worden beschouwd.

5.7 Inzet Afvalcoach, incl. GRIP-wagen

Het beter scheiden van huishoudelijk afval vergt een gedragsverandering van inwoners. Enerzijds wordt dit gedaan middels het al dan niet beschikbaar stellen van voorzieningen en het toepassen van prijsprikkels, anderzijds wordt dit middels communicatie en goede voorlichting behaald. Naast de intensievere

communicatie is goede voorlichting een belangrijk aandachtspunt. Hiervoor twee instrumenten onderscheiden, de afvalcoach en de GRIP-wagen.

De afvalcoach is het vaste gezicht in de wijk en het eerste aanspreekpunt voor bewoners voor alle afvalvragen. De afvalcoach is een ambassadeur van de andere manier van afvalinzameling en van afvalscheiding, maar ook een controleur om vast te stellen of bewoners de regels naleven. De afvalcoach speelt met name een belangrijke rol bij het introduceren van een wijziging in het geldende afval of grondstoffenbeleid.

Het effect van een afvalcoach laat zich moeilijk meten en is vooral uit te drukken in tevreden inwoners, weinig afkeur en minder bijplaatsingen en dumpingen. Omdat niet inzichtelijk is hoeveel overlast er zou ontstaan in afwezigheid van de afvalcoach zijn hier geen cijfers voor beschikbaar. Wel zijn er voldoende vergelijkbare gemeenten waar de inzet van een afvalcoach erg positief ontvangen is, door de eigen organisatie en inwoners. Het is belangrijk om vooraf vast te stellen of de afvalcoach een tijdelijke of structurele plaats krijgt in de gemeente. Hier moeten goede afspraken over worden gemaakt.

Uit een eerder bewonersonderzoek uit 2014 is gebleken dat een deel van de inwoners van Helmond de afstand naar de Milieustraat te ver vindt om grof afval naartoe te brengen. Ook uit het gemeentelijk bewonersonderzoek uit 2020 komt naar voren dat een te grote afstand naar een brengpunt een belemmering is voor een goede afvalscheiding. Bovendien zijn het vaak kleine hoeveelheden die mensen kwijt willen en dat samen met de afstand leidt er vaak toe dat het grof afval bij het huishoudelijk restafval wordt aangeboden. Inwoners kunnen op afroep de Kringloopwinkel vragen om grof afval aan huis op te halen, dit kost alleen geld en een inwoner moet actief een aanvraag indienen. Dat houdt gebruik van deze mogelijkheid tegen. Nu zet de gemeente een KCA-wagen in voor het ophalen van klein chemisch afval. Deze staat op vaste momenten in de wijk en inwoners kunnen hier laagdrempelig KCA naartoe brengen. Deze service kan uitgebreid worden voor een aantal stromen grof afval. Inwoners kunnen dan een volle boodschappentas of krat met bijvoorbeeld piepschuim, hout, kunststoffen, metalen gratis aanbieden zonder dit vooraf hoeven aan te melden.

Zwolle biedt deze mogelijkheid door inzet van hun GRIP-wagen. GRIP staat voor Grondstoffen Inlever- en Informatiepunt. De chauffeur is op die manier ook gelijk een afvalcoach. Het begon als proef, maar inmiddels heeft de wagen zijn weg gevonden in de straten van Zwolle. De GRIP-wagen is een variant van de KCA-wagen. Het inzamelresultaat ligt op ca. 1 kg/inw/j. Het maakt de gemeente zichtbaar en promoot ook het gescheiden inzamelen van klein spul, dat anders in het restafval belandt. In combinatie met een doorlopende campagne kan een dergelijke inzameldienst heel nuttig zijn. Inwoners geven via het gemeentelijk onderzoek aan dat zij zeker van deze mogelijkheid gebruik zouden maken als deze geboden wordt.

5.8 Invoering progressief en strenger toezicht op de Milieustraat

Het aanbod grof huishoudelijk afval, zowel op de Milieustraat, als in het huishoudelijk restafval is één van de grootste aandachtspunten in Helmond. Met een aanbod van 65 kg/inwoner wordt ruim 40 kg/inwoner meer aangeboden dan in vergelijkbare gemeenten. Een deel van dit probleem ontstaat door aanbiedingen van bezoekers die van buiten Helmond komen. Om dit effect te minimaliseren heeft de gemeente reeds de toegangscontrole aangescherpt. Aanvullende maatregelen zullen echter noodzakelijk zijn. Dit kan middels geautomatiseerde toegangscontrole, tariefstelling (progressieve tarieven) en scherper toezicht.

5.8.1 Invoering progressief tarief

Om het overmatig gebruik van de Milieustraat voor het aanbod van grof afval tegen te gaan kan gemeente Helmond een zogenaamd progressief tarief instellen. Naarmate het aantal bezoeken toeneemt betaalt men meer (in staffels bijvoorbeeld) voor het aangeboden afval. Hiermee wordt overmatig gebruik ontmoedigd en worden inwoners meer richting betere afvalscheiding gestuurd. Bij de vaststelling van de leges kan de Raad over de tarieven beslissen.

5.8.2 Verscherpt toezicht op de milieustraat

Naast het verscherpen van de toegangscontrole is het toezicht op de Milieustraat zelf volgend uit fase 1 ook al verscherpt. Bezoekers van de Milieustraat hebben de mogelijkheid om een groot aantal fracties gescheiden aan te leveren, maar maken hier lang niet altijd gebruik van. Zeker bezoekers die veel verschillende fracties aan komen bieden kiezen er in sommige gevallen voor om alles in de container voor het grof afval te gooien. Scherp toezicht op het terrein kan het foutief aanbieden van dergelijke fracties verminderen en gescheiden inzameling versterken. Het effect hiervan is nog niet inzichtelijk, maar doorlopende aandacht voor het belang van dit verscherpte toezicht is noodzakelijk. Zowel voor inwoners, als voor de medewerkers op de milieustraat.

E-herkenning

De toegang tot de Milieustraat zal in de nabije toekomst worden verleend op basis van een e-herkenning systeem. Gemeente Helmond is momenteel aan het onderzoeken in welke vorm e-herkenning ingezet gaat worden. Dit is afhankelijk van welke programmatuur (passend binnen het Belastingenpakket) hiervoor gebruikt gaat worden. De uitrol hiervan wordt in september/oktober verwacht. Middels deze wijze van toegangscontrole wordt misbruik door bewoners van andere gemeenten tegengegaan en wordt naar verwachting het totaal aangeboden grof huishoudelijk restafval teruggedrongen.

5.9 Samenvatting van de voorgestelde maatregelen

In dit hoofdstuk zijn de mogelijke maatregelen voor het afvalbeleid in Fase 2 besproken en doorgerekend. Samenvattend kan de volgende tabel worden opgesteld van het complete voorstel.

Fig. 5.5: Voorstel voor de te nemen maatregelen in fase 2

Maatregel	Effect Scheidings% en aanbod restafval	Effect Kosten €/jaar (tov. geen maatregel)	Effect Service (waardering)
Verhogen communicatieve inzet (par. 5.2)	? %; ? kg/inw*	Meegenomen in Diftar	+++
Diftar als inzamelstrategie (par. 5.3)+	68%; 152 kg/inw	-7,40 €/hh/j tot -9 €/hh/j	+/-
+GFT inzameling verbeteren (par. 5.5)	71%; 135 kg/inw	+ 6 €/hh/j	+
+Inzet GRIP-wagen en afvalcoach (par. 5.7)	? %; ? kg/inw*	Meegenomen in Diftar	+++
+Optimalisatie van de milieustraat (par. 5.8)	Meegenomen in Diftar	Reeds ingezet	-

+hierbij moet gedacht worden aan een tarief van 4 tot 6€ per lediging van de restafval container in combinatie met een lager vast tarief voor de afvalstoffenheffing. De tariefstelling dient in zijn geheel kostendekkend te zijn en komt later aan de orde.

*het effect is onvoorspelbaar, maar uiteindelijk helpen inzamelvarianten niet meer en moeten de bewoners het gaan doen. Middels deze maatregelen wordt daar doorlopend op ingezet.

Het vertrekpunt voor Helmond eind 2019 is 51% afvalscheiding en 151 €/huishouden aan directe afvalbeheerkosten. Het doel voor 2025 is 75% afvalscheiding en directe afvalbeheerkosten die onder het benchmarkgemiddelde blijven. De gemeente kan door deelname aan de jaarlijkse benchmark in fase 2 eenvoudig toetsen (bijvoorbeeld in 2022 en 2024) of zij de doelstellingen voor fase 2 zal realiseren.

Uit de tabel volgt dat de maatregelen zullen leiden tot minimaal 71% scheidingsrendement en 135 kg/inw restafval. Hierbij is er een direct effect van Diftar te verwachten in het jaar van invoering, en een meer geleidelijk groei effect in de daarop volgende jaren voor de overige maatregelen. De effecten op de afvalstoffenheffing zijn met uitzondering van de maatregelen ter verbetering van de GFT inzameling meegenomen in de Diftar berekening. Gezamenlijk zullen zij resulteren in een zeer beperkt effect (-1,40 €/hh/j) ten opzichte van een o-variant, waarin geen maatregelen worden genomen. Er kan dus gesteld worden dat de maatregelen voor fase 2 kostenneutraal kunnen worden ingevoerd.

Om de doelstelling in 2025 te halen zullen de inwoners beter moeten gaan scheiden dan in de tabel aangenomen is. Het gedrag is onvoorspelbaar, maar met de voorgestelde communicatieve maatregelen en de inzet van een GRIP wagen met afvalcoach mag ervan worden uitgegaan dat er een voldoende positief effect zal zijn. Ook heeft de gemeente nog verdergaande opties achter de hand mocht dit nodig zijn. Zie hiervoor het volgende hoofdstuk.

6. Doorkijk naar Fase 3

In de voorgaande hoofdstukken is duidelijk geworden dat een trendbreuk in het afvalbeheer gewenst is. Fase 1 heeft onvoldoende progressie gebracht en Helmond blijft ver achter bij het gemiddelde van soortgelijke gemeenten. Door het invoeren van Diftar in samenhang met een verbeterde GFT inzameling, aanpassingen op de milieustraat, en een structurele communicatieve inzet kan de gemeente de achterstand inlopen in de komende jaren. De doelstelling voor 2025 is 75% afvalscheiding en directe afvalbeheerkosten die onder het benchmarkgemiddelde blijven. In dit hoofdstuk worden de mogelijkheden besproken waarmee de gemeente in Fase 3 verder kan werken aan een betere afvalscheiding.

6.1 Verlaging frequentie inzameling restafval

In hoofdstuk 5 is de strategie frequentieverlaging reeds besproken. De optie om de inzameling van restafval terug te brengen naar eens per 3 of 4 weken heeft voordelen voor het milieurendement en de kosten. De volgende tabel laat dit zien.

Fig. 6.1: Het verwachte resultaat van Diftar zonder en met frequentieverlaging van de inzameling (bron: projectrapportage)

Inzamelstrategie	Effect op scheiding	Scheidingsrendement	Investering	Effect op de heffing
Diftar A	152 kg/inw restafval	68%	ca. 1,1 mln.€	-7 €/hh
Diftar B	152 kg/inw restafval	68%	Ca. 0,5 mln. €	-9 €/hh
Diftar/frequentie verl.	135 kg/inw restafval	71%	ca. 1,1 mln.€	-19 €/hh

Veel gemeenten met Diftar kiezen voor deze strategie om een verdergaande impuls te geven aan afval scheiden. Het voordeel is dat inwoners de tijd hebben gekregen om te wennen aan het scheiden van afval, en het gemiddelde aanbod met Diftar al is afgenomen naar een lagere aanbod frequentie.

6.2 Uitbreiden inzamelvoorzieningen grondstoffen

Omdat de nadruk steeds meer komt te liggen op de inzameling van grondstoffen kan de gemeente de uitbreiding van inzamelpunten voor de belangrijkste grondstoffen opnieuw gaan overwegen. Zijn alle middelen goed verdeeld en worden ze ook goed gebruikt door de inwoners? Zijn nieuwe locaties zinvol, zo ja waar?

Verder kan het in de toekomst nuttig blijken om alsnog aandacht te besteden aan de gescheiden inzameling van luiers middels centrale locaties in de gemeente. Op dit moment zijn de mogelijkheden om luiermateriaal goed te verwerken sterk beperkt en erg kostbaar in Nederland. Dit blijft echter een ontwikkeling die nauwlettend gevolgd wordt en eventueel onderdeel uit kan maken van de maatregelen in fase 3.

6.3 Maatregelen in kader van inzameling PMD

De inwoners van de gemeente bieden hun PMD-afval aan middels zakken eens per twee weken. De gemeente kan de inzameling van PMD met minicontainers en/of een andere ophaalfrequentie overwegen. Momenteel ligt

dit voor gemeente Helmond niet voor de hand, maar toekomstige wijzigingen in vergoedingen structuur en/of aanbod (vanwege statiegeld beleidswijzigingen bijvoorbeeld) kunnen een heroverweging later zinvol maken.

Nascheiden van PMD

Een andere optie is om het PMD-afval uit het restafval te halen middels nascheiding. Om het meeste PMD-afval in te zamelen is nascheiding alleen of in aanvulling op bronscheiding het meest succesvol gebleken. Het is echter de vraag of er potentiële nascheidingsinstallaties kunnen worden gevonden die het PMD-afval uit het restafval willen nascheiden. De volgende tabel geeft een overzicht van de momenteel bestaande installaties.

Fig 6.2: Nascheidingsinstallaties

	OMRIN	AEB	Attero	AVR	HVC
Nascheiding van restafval	220 kton/j	300 kton/j	2x 280 kton/j 140 kton/j	200 kton/j	140 kton/j
Locatie	Heerenveen	Amsterdam	Wijster/Groningen	Rotterdam	Alkmaar
PMD nascheiding	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Vergisting ONF	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee
Kunststofsortering	Ja, met HVC/ Midwaste, 65 kton/j in 2018	Plannen voor 2019	80 kton/j (Wijster)	Mogelijk in fase 2	Nee

Uit de tabel blijkt dat de meer recente installaties van AEB, AVR en HVC zich alleen richten op de nascheiding van het PMD uit restafval. De installatie van OMRIN en Attero richten zich daarnaast op de organisch natte fractie (ONF) in het restafval, dat afgescheiden en vergist kan worden. Deze vergisting levert dan biogas op. Het digestaat (restproduct) ervan wordt alsnog verbrand met het restafval of kan als secundaire brandstof worden afgezet. Vanwege de slechte kwaliteit kan het niet worden hergebruikt als compost.

Voor kwalitatief goede grondstoffen ten behoeve van hergebruik dienen stromen als GFT-afval, papier, textiel en glas aan de bron gescheiden te worden. Hier bestaat vaak een misverstand over in de publieke opinie. De mogelijkheden van nascheiding zijn dus beperkt tot PMD en ONF, waarbij het ONF de meeste milieuwinst oplevert, maar slechts bij een beperkt aantal verwerkers plaats vindt. De keuze voor Helmond is beperkt tot de installaties van AEB, Attero en AVR. OMRIN (die al vele jaren het afval nascheidt) zit vol en HVC beperkt zich tot de eigen aandeelhouders. Voor de milieuwinst (PMD en ONF) zou Attero dan de beste keuze zijn. In Brabant onderzoeken de grote gemeenten op dit moment de mogelijkheden die zij hebben. De gemeente Helmond neemt hieraan deel.

In de hoogbouw en in hoogstedelijke woonmilieus zal het mogelijk technisch en fysiek niet altijd mogelijk zal zijn alle beoogde fracties goed gescheiden in te zamelen. Nascheiding van restafval is dan een optie die we op korte termijn dan mogelijk al moeten inzetten. Daarnaast kan na de evaluatie blijken dat, ondanks alle inspanningen, er nog steeds onvoldoende resultaat is geboekt en er nog grondstoffen in het restafval zitten. Ook dan kan als onderdeel van de voor te stellen maatregelen (naast de al genoemde frequentieverlaging ed.) ook nog de aanvullende inzet van nascheiding van restafval aanvullend worden ingezet om te komen tot de beoogde hergebruikpercentages en kilo's per inwoner.

Voor de kosten hoeft de gemeente niet te kiezen voor nascheiding. Uit diverse berekeningen van JMA is gebleken dat gemeenten niet snel een kostenvoordeel behalen aan nascheiding. De reden is dat de vergoeding voor het PMD dan niet meer aan de gemeente toevalt, maar aan de partij die de nascheiding verzorgt. De gemeente moet dan wel het restafval, inclusief het PMD, blijven inzamelen. Dit staat een verdergaande restafvalreductie in de weg.

6.4 Optimaliseren aanbodlocaties

In Helmond worden een aantal fracties aan huis ingezameld middels minicontainers. Hiervoor rijden inzamelvoertuigen door de wijken en komen ze regelmatig op moeilijk bereikbare plekken, voor veelal een beperkt aantal aansluitingen. Om de Inzameling efficiënter plaats te laten vinden zou voor dergelijke situaties overgegaan kunnen worden tot aangewezen aanbodplaatsen. Door de minicontainers te clusteren op een centrale, goed toegankelijke locatie, kan de inzameling efficiënter en sneller plaatsvinden, met kostenverlaging tot gevolg. Vooral bij de invoering van Diftar kan de aanwijzing van opstelplaatsen interessant zijn. Er worden dan immers minder containers per inzamelronde aangeboden, en het is handig als deze dan bij elkaar staan.

